

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav asijských studií

Bakalářská práce

NGUYEN Hoang P. Nhung

Nam Caova povídka Chí Phèo

Nam Cao's short story Chí Phèo

Praha 2020

Vedoucí práce: Mgr. Marta Lopatková

Děkuji paní Mgr. Martě Lopatkové za odborné vedení práce, cenné připomínky a rady.

Rodině a přátelům děkuji za velkou podporu.

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne

NGUYEN Hoang P. Nhung

Abstrakt:

Předložená bakalářská práce se zabývá povídkou *Chí Phèo* z roku 1941 z pera vietnamského realistického spisovatele Nam Caa (1917 – 1951). Práce povídku představuje v literárně-historickém kontextu období francouzské koloniální správy v první polovině 20. století, přičemž je důraz kladen na období 30. a 40. let. Práce pojednává rovněž o životě autora a představuje základní rysy jeho tvorby. Jádrem bakalářské práce je významotvorná analýza povídky, která se zaměřuje především na její tři ústřední témata, charakterizaci postav a předlohách pro literární postavy.

Abstract:

This bachelor thesis deals with the short story *Chi Pheo* from 1941 by the Vietnamese realist writer Nam Cao (1917 - 1951). The work presents the short story in the literary-historical context of the period of French colonial administration in the first half of the 20th century, with an emphasis on the 1930s and 1940s. The work also deals with the life of the author and presents the basic features of his work. The core of the bachelor thesis is a meaning-making analysis of the short story, which focuses mainly on the three pivotal themes of the short story, the characterization of characters and models for literary characters.

Klíčová slova: Vietnamská literatura
 Vietnamská realistická literatura
 Nam Cao
 Povídka Chí Phèo

Key words: Vietnamese literature
 Vietnamese realist literature
 Nam Cao
 Short story Chi Pheo

Obsah

1. ÚVOD	6
2. LITERÁRNĚ-HISTORICKÝ KONTEXT KOLONIÁLNÍHO VIETNAMU	8
2.1. Romantický proud	11
2.2. Realistický proud.....	13
3. SEZNÁMENÍ S AUTOROVÝM ŽIVOTEM.....	15
4. ZÁKLADNÍ RYSY NAM CAO VY TVORBY.....	18
5. POVÍDKA CHÍ PHÈO.....	23
5.1. Vydání povídky	24
5.2. Nástin děje.....	25
5.3. Charakteristika postav	27
5.3.1. Chí Phèo	27
5.3.2. Thị Nở	30
5.3.3. Funkcionář Kiền.....	31
5.3.4. Thị Nởina teta.....	33
5.4. Předlohy pro literární postavy	34
5.5. Ústřední témata v povídce.....	36
5.5.1. Bezohlední úředníci.....	36
5.5.2. Bezmocný chudý venkovan	39
5.5.3. Nešťastný milostný vztah	41
6. ZÁVĚR.....	45
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	47

1. ÚVOD

Nam Cao bývá řazen k hlavním představitelům realistického proudu ve vietnamské próze v letech 1930 – 1945. Do povědomí vietnamských čtenářů se vepsal svou tvorbou před rokem 1945, zejména množstvím povídek o bezútěšném životě na vietnamském venkově.

V současnosti patří Nam Cao mezi nejvýznamnější osobnosti vietnamské literatury. Ve vietnamském literárním diskurzu je především oceňován pro svou ostrou kritiku morálně pokleslé společnosti za francouzské koloniální správy a humanistický postoj vůči chudým příslušníkům z nižší střední vrstvy. Ústřední témata jeho próz, jako chudoba nebo stísněné osudy, dávají vzniknout pesimistické náladě a dokáží silně zapůsobit na čtenářovy emoce.

Tato bakalářská práce si klade za cíl představit Nam Caovu první a pravděpodobně nejznámější povídku *Chi Phèo* z roku 1941, která autorovi přinesla značný vřhlas na vietnamské literární scéně.

Práce je rozdělena do několika tematických kapitol, které jsou dále děleny do podkapitol. Po úvodní části následuje kapitola zabývající se literárně-historickým kontextem koloniálního Vietnamu během první poloviny 20. století, tedy doby, ve které Nam Cao tvořil, a jejíž atmosféra značně ovlivnila autorovu tvorbu.

Třetí a čtvrtá kapitola seznamuje s životem autora a základními rysy jeho tvorby. Jak si později ukážeme, Nam Caova povídka *Chi Phèo* nese výrazné rysy vyplývající z prostředí, ve kterém autor žil, proto považuji za vhodné představit jeho život, abych docílila ucelené interpretace tohoto díla.

V páté kapitole budu analyzovat povídku z hlediska významové výstavby a zaměřím se na několik ústředních témat, se kterými se setkáváme ve zkoumané povídce. Porovnávám svoji interpretaci s interpretacemi vietnamských literárních kritiků, které se od sebe v určitých

ohledech odlišují. Zaměřím se především na interpretaci obsahové stránky povídky, a proto vědomě opomenu formální stránku díla.

V biografické části čerpám informace především z publikace Neznámé příběhy o spisovateli Nam Caovi napsané spisovatelovou dcerou, ve které jsou údaje o autorově životě velmi detailně zpracovány. Dále informace ověřuji porovnáváním s dalšími zdroji, které se však shodují.

Pohled vietnamských literárních kritiků získávám z časopisů Literatura (*Tạp chí Văn Học*), které vydává vietnamské Národní centrum sociálních a humanitních věd (*Trung tâm khoa học xã hội và nhân văn quốc gia*).

Do češtiny přeložené úryvky z povídky *Chí Phèo* v analytické části jsem převzala z antologie Vietnamské povídky, kterou přeložila paní Iva Klinderová a vydalo nakladatelství Československý spisovatel v roce 1972.

Při práci s bibliografickými údaji se řídím mezinárodní normou ISO 690. Osobní jména ve vietnamštině, mimo jméno Nam Cao, jsou odlišena kurzívou. Názvy knih a organizací jsou přeloženy do češtiny a podobu ve vietnamštině uvádím s diakritickými znaménky kurzívou v závorce.

2. LITERÁRNĚ-HISTORICKÝ KONTEXT KOLONIÁLNÍHO VIETNAMU

V publikacích a studiích zaměřených na vietnamskou literaturu 20. století je Nam Caovo jméno obvykle uváděno v souvislosti s moderní literaturou, konkrétněji realistickou literaturou ve Vietnamu v letech 1930 – 1945. K pochopení toho, v čem spočívají specifika jeho díla a jak se odlišuje od ostatní dobové literatury, je nezbytné si přiblížit vývoj vietnamské literatury v období francouzské koloniální správy, do níž velká většina Nam Caovy tvorby spadá.

V této kapitole stručně shrnu vývoj vietnamské literatury první poloviny 20. století. Zaměřím se především na narativní prózu, jakožto dominantní literární druh Nam Caovy tvorby. Vědomě opomím poezii a drama, neboť tyto literární druhy nijak zásadně nefigurují v autorově díle (až na jediné drama Příspěvek (*Đóng Góp*) a několik krátkých básní).

Jak je obvyklé, i literatura ve Vietnamu úzce souvisela s politickými a společenskými změnami. Příchod Evropanů do zemí Asie způsobil řadu změn v organizaci správy země. Indočína¹, podobně jako další státy v regionu, prošla značnými transformacemi v oblasti politiky a ekonomiky, které se pak projeví i ve společenském a kulturním životě obyvatelstva. Rok 1862, který představuje zásadní předěl v dějinách Vietnamu, je považován za začátek francouzské přítomnosti ve Vietnamu. Díky Francouzům byl jistě i částečně iniciován nový pohled na společnost, načež mohla vzniknout moderní vietnamská literatura.

Rostoucí moc Francouzů zaskočila velkou většinu vietnamského obyvatelstva, nevyjímaje úředníky ve stávající státní správě. Někteří konfuciánsky vzdělaní úředníci² se stavěli na odpor proti západnímu vlivu tím, že opouštěli své funkce a odcházeli do ústraní rodných vesnic. V této

¹ Vymezení území Indočíny je zatím nejasné, obvykle se uznává území bývalé francouzské kolonie a další blízké země. V této práci je Indočína chápána jako území tehdejší francouzské kolonie (Kambodži, Laosu a Vietnamu). TAYLOR, K. W. *A history of Vietnamese*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, s. 539–544. [dále jen TAYLOR].

² Úřednické zkoušky, známé v zemích pod čínským kulturním vlivem, byly založeny na znalostech nejdůležitějších konfuciánských knih a schopnosti vytříbeného vyjadřování. Podle výsledků těchto zkoušek byl učenci přiřazen titul a odpovídající funkce ve státní správě.

souvislosti se začínala utvářet skupina konfuciánských patriotů, jejichž poetická tvorba se nesla v duchu odporu proti cizincům a jejich kolaborantům.

Postoj vůči západním hodnotám a potažmo i modernizaci se však změnil po vítězství Japonska nad Čínou v roce 1895 a Ruskem v roce 1905. Japonsko, které po staletí patřilo do čínského kulturního vlivu, v důsledku modernizace a otevírání se světu porazilo silnou Čínu a evropskou mocnost Rusko. Tyto události silně ovlivnily i Vietnamce, kteří začali postupně přijímat západní vliv a uvědomovali si potřebu modernizace.

Začaly vznikat vzdělávací instituce západního typu, jejichž úkolem bylo mimo jiné zvýšit gramotnost a vzdělanost vietnamského obyvatelstva. Ve 20. letech 20. století nastal rozkvět časopisů, které šířily latinizovanou formu vietnamštiny³ a moderní západní hodnoty. Překlady západních filosofů a spisovatelů publikované v časopisech daly vzniknout moderní vietnamské literatuře. Vietnamští autoři opustili tradiční veršovaný román a pokoušeli se o první povídky po západním vzoru. Hlavní témata těchto moderních povídek se především točila kolem střetu mezi moderními a tradičními hodnotami.

Ekonomika v Indočíně začala prosperovat, jelikož se pomalu začal rozvíjet průmysl a těžba nerostných surovin. Nicméně většina prospěchu připadala Francouzům, a tak ve výsledku životní úroveň obyvatelstva států Indočíny zůstala na stejném bodě. Vedle toho stále narůstaly daně, které ztěžovaly život obyvatelstva. Francouzi zavedli platový systém pro úředníky ve státní správě znevýhodňující Vietnamce, kteří zároveň neměli přístup k vyšším postům, byť

³ Před příchodem Evropanů se ve Vietnamu existovaly jen čínské znaky (*chữ Hán* nebo *chữ Nho*, doslova konfuciánské znaky) nebo jižní znaky (*chữ Nôm*), kombinaci dvou čínských znaků, přičemž jeden vyjadřoval význam a druhý vietnamskou výslovnost daného výrazu. V 16. století evropští misionáři sestavili latinizovaný přepis vietnamské abecedy (*chữ Quốc ngữ*) jako pomůcku pro překonání jazykovou bariéru při šíření křesťanství. TAYLOR, s. 467.

někteří dokonce získali vzdělání ve Francii a leckdy předčili francouzské kolegy. Z těchto důvodů rostla ve vietnamské společnosti nespokojenost a odpor vůči koloniální správě.⁴

Vietnamská inteligence požadovala svobodu vyjadřování, lepší pracovní i platové poměry a větší účast ve státní správě. Šířily se nepokoje, které vyústily v množství povstání proti Francouzům. Koloniální správa zareagovala na situaci vlnami represí doprovázenými řadami zatýkání a poprav. V roce 1930 Francouzi krvavě potlačili povstání organizované Vietnamskou národní stranou (*Việt Nam Quốc dân Đảng*), která sdružovala rozhořčené vietnamské nacionalisty. Během let 1930 – 1931 v Tonkinu, tedy na severu Vietnamu, soudy koloniální správy vynesly 1094 rozsudků za politické názory.⁵ Ačkoliv se Francouzům podařilo násilím potlačit rebelie, uvědomovali si, že celou roztrpčenou vietnamskou společnost přemocně nemohou. K tomu, aby si získali oblibu alespoň části Vietnamců, organizovali množství různých společenských akcí, např. umělecké výstavy, poutě nebo sportovní závody.⁶ Ve vietnamských publikacích se obvykle mluví o tomto období jako o období bílého teroru, pesimismu a zoufalství; společenské akce pořádané Francouzi jsou označovány jako scestné a mající za cíl rozptýlit obyvatelstvo a vzdálit ho od revoluce.⁷

Francouzi, aby si podrobené obyvatele naklonili, mimo společenských akcí připustili také mírné uvolnění cenzury, což umožnilo mj. rychlý rozvoj tiskovin a literatury. Uvádí se, že v letech 1930 – 1945 vzniklo až 500 románů, což bylo mimořádné množství pro vietnamskou literaturu. Na vietnamské literární scéně se objevily dva hlavní proudy s odlišnými pojetími literatury, a to romantický a realistický proud.⁸

⁴ HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011. [dále jen HLAVATÁ, IČO a STRAŠÁKOVÁ.]

⁵ PHAN CỤ ĐỆ, HÀ Văn ĐỨC a NGUYỄN Hoàng Khung. *Văn Học Việt Nam 1930 – 1945* (Vietnamská literatura 1930 – 1945). Hanoj: NXB Đại học và giáo dục chuyên nghiệp, 1988, s. 14. [dále jen PHAN, HÀ a NGUYỄN].

⁶ HLAVATÁ, IČO a STRAŠÁKOVÁ, s. 36.

⁷ Tô Hữu. Mấy suy nghĩ về văn học Việt Nam trong thế kỉ XX (Několik myšlenek o vietnamské literatuře ve 20. století). *Tạp chí Văn học*. 2001, 47(11), 3–7.

⁸ HLAVATÁ, IČO a STRAŠÁKOVÁ, s. 36.

2.1. Romantický proud

V první fázi, v počátku 30. let 20. století, dominovali na literární scéně autoři, kteří se zaměřovali na individualismus a osobní svobodu. Ve svých románech a povídkách útočili na zakotvené konfuciánské hodnoty v dobové společnosti a apelovali na osobní štěstí, svobodnou lásku, svobodnou volbu partnera apod. V literárních studiích a publikacích se mluví o období zrodu moderní literatury ve Vietnamu. Předchozí generace učenců a jejich veršované romány založené na konfuciánské filozofii, tzn. synovské oddanosti, loajalitě k panovníkovi, úctě ke starším či podřadnosti žen vůči mužům, byly upozaděny a do popředí se dostává nový typ autora s moderním způsobem tvorby.⁹

Důležitým milníkem pro vietnamskou literaturu je vydání románu Čisté srdce (*Tố Tâm*) v roce 1925. Autor skrze tento román zamýšlel prosadit tradiční konfuciánské hodnoty, tedy povinnosti jedince vůči rodičům a společnosti. Nicméně čtenáři jeho román pochopili jako radikální vzpouru proti tradicím a považovali lásku a osobní štěstí za nejpodstatnější. Román ovlivnil mladé čtenáře na tolik, že po jeho vydání dívky páchaly sebevraždy skokem do Západního jezera v Hanoji.¹⁰ Na téma lásky a osobního štěstí za krátkou dobu navázala Autonomní literární skupina (*Tự lực văn đoàn*), jejíž řada autorů psala v romantickém duchu, mluvila o nenaplněné lásce, střetem mezi tradicí a modernitou, rodinou a jedincem a kladla velký důraz na osobní štěstí.

Od vzniku v roce 1933 Autonomní literární skupina shromažďovala mladé autory s moderním vzděláním a smýšlením. Skupina mimo jiné apelovala na individualismus a odstranění

⁹ DURAND, Maurice M. a NGUYỄN Trần Huân. *An introduction to Vietnamese literature*. New York: Columbia University Press, 1985, s. 160–164. [dále jen DURAND].

¹⁰ CAO Thị Như-Quỳnh a John C. SCHAFFER. *From Verse Narrative to Novel: The Development of Prose Fiction in Vietnam*: The Journal of Asian Studies, vol. 47, no. 4, 1988, s. 756–777. JSTOR, www.jstor.org/stable/2057851. [cit. 8. 7. 2020]. [dále jen CAO a SCHAFFER].

konfuciánského vlivu v literatuře, čímž se myslelo užívání jednoduchého a srozumitelného jazyka bez přemíry zastaralých čínských výrazů a kritiku konfuciánského zpátečnictví.¹¹

Autoři romantického proudu ve vietnamské literatuře často pocházeli z dobrých sociálních poměrů a získali moderní vzdělání po západním vzoru a mnozí z nich studovali ve frankofonních školách ve Vietnamu nebo ve Francii. V jejich díle hlavní hrdinové a hrdinky, podobně jako jejich autoři, rovněž pocházeli z vyšší střední vrstvy a dostali západní vzdělání. Ústřední otázky jejich života představovala milostná vzplanutí a vzdor vůči konfuciánským hodnotám zakotveným ve vietnamské společnosti.

Mezi přední představitele romantického proudu patří *Nhát Linh*, zakladatel a hlavní iniciátor Autonomní literární skupiny, *Hoàng Đạo*, *Thạch Lam*, *Khái Hưng*, básníci *Thé Lữ* a *Tú Mỡ*, průkopníci hnutí Nové poezie, malíři *Tô Ngọc Vân* a *Nguyễn Gia Trí* a další. Velká většina jejich tvorby byla otištěna ve dvou týdenících *Zvyky (Phong Hoá)*, vycházející každý pátek, a *Dnes (Ngày Nay)*, vycházející každou neděli. Časopisy se věnovaly především literatuře, politice a společnosti. Mimo to vedle překladů západní literatury, literárních kritik, povídek, románů na pokračování a básní vietnamských autorů časopisy užívaly také karikatury a vtipy k zesměšňování přežitých tradičních hodnot ve vietnamské společnosti.¹²

Individualismus, osobní štěstí, láska nebo jiná romantická témata se promítly i do vietnamské poezie, která se v tomto období, podobně jako jiné společenské a literární aspekty, značně proměnila. Nam Cao se ve svých prvotinách rovněž věnoval romantickým tématům a poezii. Jeho prvotiny byly zasněné, zamilované a plné iluzí. Pro ukázkou autorovy romantičnosti v raném období tvorby uvádím jeho čtyřverší otištěném v časopise *Dnes* z roku 1938:

¹¹ CAO a SCHAFFER.

¹² DURAND, Maurice M. a NGUYỄN Trần Huân. *An introduction to Vietnamese literature*. New York: Columbia University Press, 1985, s. 160–164. [dále jen DURAND].

Duše se roztránila na sta kousků

Sledovala kohosi do čtyř nebeských koutků

Aby jednou v podvečer s vánkem vanoucím

*Vyletěla k mrakům plynoucím*¹³

2.2. Realistický proud

Ve Vietnamu k podstatnému obratu v politice, společnosti a následně i v literatuře došlo v roce 1936, kdy ve Francii vyšla vítězně z voleb do Národního shromáždění Lidová fronta. S nástupem této koalice levicových stran přišla i řada uvolnění v koloniích. Hlavní změnou týkající se literatury bylo povolení cenzury, což přivodilo rozmach tiskovin a změnu v tematice děl. Spisovatelé dostali možnost se vyjádřit k ožehavým problémům společnosti, které byly v předchozím období opomíjeny, či bylo zakázáno se k nim vyjadřovat.¹⁴

Atmosféra ve vietnamské společnosti se během let 1930 – 1945 nesla v pochmurném, rozhořčeném a pesimistickém duchu, neboť byla silně omezována francouzskou koloniální správou. V tomto období sama Francie, podobně jako jiné země na světě, zápasila s velkými problémy, jelikož se potýkala s velkou hospodářskou krizí v letech 1929 – 1933 a následně s druhou světovou válkou. V důsledku těchto událostí koloniální správa snížila plat úředníkům ve státní správě, omezila průmyslovou produkci v Indočíně. Situace pro zemědělce byla taktéž neblahá, neboť cena hospodářských plodin prudce klesla; např. cena rýže v Kočínčíně z 11,58 piastrů v roce 1929 klesla během pěti let na 3,26 piastrů. Úředníci přišli o příjmy, tok zboží byl zpomalen a celá řada rolníků, řemeslníků a obchodníků zkrachovala. Francouzi navíc zavedli

¹³ Volně přeloženo z originálu:

Tâm hôn tan tác làm trãm mảnh
Vương vẫn theo ai bốn góc trời
Rồi để một chiều theo gió thổi
Bay lên thành những mảng mây trời

PHAN, HÀ a NGUYỄN s. 286.

¹⁴ TAYLOR, s. 516.

nové daně, mj. za zábavu, cukr, alkohol, vodu či rikšu. Mimo to přišly záplavy a velké sucho, které zapříčinily neúrodu, a tak čím dál tím více hrozil nedostatek potravin ve vietnamské společnosti. Nepřekvapí nás tedy, že v kolonii narůstal pocit nespokojenosti a odporu ke koloniální správě.¹⁵

V literatuře se do popředí dostával nový typ autora. Jestli v období romantismu pocházeli spisovatelé z dobrých společenských poměrů, dostalo se jim západního vzdělání, tak touto dobou přicházeli autoři z chudších vrstev, často nedokončili ani základní školu, potáceli se životem a stále hledali zakotvení. Snad proto se věnovali svízelným osudům deklasovaných, které jim byly známé a blízké. Na vietnamské literární scéně začal tak převažovat realismus. V tomto období byli oblíbení západní realističtí autoři, zejména Honoré de Balzac, Gustav Flaubert, André Gide, Charles Dickens, dále Lev N. Tolstoj nebo Fjodor M. Dostojevskij.¹⁶

Romantičtí autoři z výše zmíněné Autonomní literární skupiny se pokoušeli o nový realistický styl psaní, avšak jejich doba již doznívala, a tak na výsluní slávy stála teď mladší generace spisovatelů s odlišným způsobem psaní.¹⁷

Tematická i formální stránka literárních děl se také značně změnila. Mladí autoři na rozdíl od svých předchůdců z první poloviny 30. let, psali o venkovanech, rolnících, dělnících v továrnách, služebnících, zlodějích, prostitutkách a jiných zbídačených osudech.

Mezi nejznámější představitele realistického proudu ve vietnamské literatuře patří *Nguyễn Công Hoan*, *Ngô Tất Tố*, *Vũ Trọng Phụng*, *Nguyễn Hồng*, *Tô Hoài*, Nam Caoův věrný přítel, a mezi kritické realisty se rovněž řadí i Nam Cao. Překlad povídek vietnamských realistických autorů lze nalézt v antologii *Vietnamské povídky* (Československý spisovatel, 1972) či v časopisech 100+1 zahraniční zajímavost a Nový orient.

¹⁵ PHAN, HÀ a NGUYỄN, s. 77–78.

¹⁶ HLAVATÁ, IČO a STRAŠÁKOVÁ, s. 37.

¹⁷ DURAND, s. 164.

3. SEZNÁMENÍ S AUTOROVÝM ŽIVOTEM

Nam Cao, pravým jménem *Trần Hữu Tri*, se podle rodného listu narodil 29. října 1917, avšak spisovatelův bratr *Trần Hữu Đạt*, tvrdil, že rokem jeho narození byl rok 1915. Jeho rodištěm je ves *Đại Hoàng* nacházející se dnes v severovietnamské provincii *Hà Nam*.¹⁸ Pseudonym Nam Cao vznikl složením názvu okresu *Nam Sang* a města *Cao Đà*, pod které spadala spisovatelova rodná obec. Mimo to výraz *nam* může pocházet z názvu Vietnam a *cao* ze slovního spojení *cao cả* nebo *cao sang*, což v překladu znamená vznešený, důležitý. Výběrem takového pseudonymu spisovatel projevil silné citové pouto ke svému rodišti a k vlasti. Kromě tohoto pseudonymu spisovatel svá díla také podepisoval jmény *Thuý Rư*, *Nhiêu Khê* nebo *Xuân Du*. Jméno *Thuý Rư* vzniklo přehazováním písmen z autorova pravého jména *Hữu Tri*. Výraz *nhiêu Khê* v hovorové vietnamštině nese význam zapeklitý, příliš, až zbytečně složitý, jak zhodnotil autor společenskou situaci v té době. Co se pseudonymu *Xuân Du* týče, těmito slovy začíná čtyřverší, které rád recitoval jeho věrný přítel, spisovatel *Tô Hoài*.¹⁹

Nam Cao se narodil v chudé katolické rodině. Jeho otec *Trần Hữu Huệ* byl truhlář a léčitel a matka *Trần Thị Minh*, obdobně jako většina žen na počátku 20. století, neměla civilní práci, nýbrž pracovala v domácnosti (tzn. pracovala na zahradě, na poli nebo tkala).²⁰ Nam Cao byl prvorozený syn v rodině, měl čtyři bratry a tři sestry. Autorovi se na rozdíl od svých sourozenců dostalo řádného vzdělání.²¹ Jak bylo v minulosti ve Vietnamu obvyklé, většina chudých rodin

¹⁸*Tiểu sử Nhà văn Nam Cao* (Životopis spisovatele Nam Cao). [online]. Pedagogická vysoká škola Ho Či Minovo město. 19. 2. 2014 [cit. 28. 4. 2020]. Dostupné z: http://www.hcmup.edu.vn/index.php?option=com_content&view=article&id=15821%3Atiu-s-nam-cao&catid=4645%3A2014-02-14-01-59-37&Itemid=7828&lang=vi&site=111 [dále jen Životopis spisovatele Nam Cao].

¹⁹*Bút danh Nam Cao* (Pseudonym Nam Cao). [online]. Văn Hóa – Giải trí. 9. 11. 2008 [cit. 29. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.baodanang.vn/channel/5414/200811/cua-so-tri-thuc-but-danh-nam-cao-1984144/>.

²⁰HLAVATÁ, IČO a STRAŠÁKOVÁ, s. 163.

²¹TRẦN Thị Hồng. *Chuyện chưa biết về nhà văn Nam Cao* (Neznámé příběhy o spisovateli Nam Caovi). Hanoj: NXB Công An Nhân Dân, 2006, s. 15. [dále jen TRẦN Thị Hồng].

s více dětmi si nemohla dovolit dobré vzdělání pro všechny, nýbrž často jen pro prvorozeného syna.

V roce 1922 začal Nam Cao chodit do soukromé školy v rodné vsi. Po třech letech odešel s otcem do provinčního města *Nam Định*, kde studoval na vyšším stupni základní školy *Cửa Bắc*. Podle slov jeho otce si Nam Cao rád četl a už od mladého věku projevoval velký zájem o literaturu. Následně nastoupil na střední školu *Thành Chung*, kde se se svými spolužáky často zúčastňovali literárních kroužků. Avšak kvůli chabému srdci a revmatickému onemocnění kloubů musel roku 1933 studia zanechat a vrátit se domů, kde se téhož roku oženil.²²

Jeho manželka *Trần Thị Sen* pocházela z poměrně bohaté rodiny, její otec zastával funkci starosty ve vsi. Nicméně spisovatelova žena se narodila ve třetím manželství jejího otce, a tak se jí nedostalo řádného vzdělání a brzy, v 17 letech, se vdala.

Měsíc po svatbě odjel spisovatel do Saigonu (dnes Ho Či Minova města), kde se zprvu živil příležitostnými pracemi. Na jihu pracoval jako asistent v krejčovství svého strýce. Nam Cao ovládal latinizovaný přepis vietnamštiny a zároveň rozuměl francouzsky, takže dostal na starost účetnictví, příjem a výdej zboží. K literatuře se dostal nejdřív jen z důvodu vydělat si na živobytí.²³ V Saigonu začal psát pod pseudonymem *Thuý Rư* a literární díla publikoval v různých časopisech. Avšak v tomto období na vietnamské literární scéně dominovali spisovatelé Autonomní literární skupiny a čtenáři Nam Caovým povídkám zatím nevěnovali velkou pozornost.²⁴

Po třech letech v Saigonu se Nam Cao vrátil na sever, kde začal znovu studovat ve škole *Thành Chung*, zde také následně úspěšně složil maturitu. Avšak kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu nemohl najít práci a pro dluhy se dokonce na krátký čas ocitl ve vězení. Po propuštění

²² TRẦN Thị Hồng, s. 127.

²³ TRẦN Thị Hồng, s. 129.

²⁴ HLAVATÁ, IČO a STRAŠÁKOVÁ, s. 163–164.

odešel do Hanoje, kde v soukromé škole *Công Thành* zaujímal funkci ředitele a zároveň učitele. Poté, co roku 1940 Japonci obsadili Indočínu a školu zrušili, odešel do provincie *Thái Bình*, kde nakrátko vyučoval v soukromé škole *Kỳ Giang*. Roku 1941 opustil učitelskou dráhu a začal se plně věnovat literatuře. Od roku 1943 se přidával k různým literárním a vlasteneckým organizacím.²⁵

V dubnu roku 1943 se přidal ke Kulturnímu sdružení na záchranu vlasti (*Hội văn hoá cứu quốc*) a patřil mezi jeho zakládající členy. Roku 1945 po úspěchu Srpnové revoluce se stal starostou v prefektuře *Lý Nhân*. Následujícího roku ho povolali do Hanoje, kde působil v časopise Předvoj (*Tiên Phong*), a poté jako redaktor postupoval s armádou na jih.²⁶ Po návratu na sever pracoval jako propagandista v provincii *Hà Nam*. Na podzim roku 1947 odešel na sever Vietnamu, kde se stal tajemníkem redakce novin Sever Vietnamu (*Việt Bắc*) a následujícího roku vstoupil do Komunistické strany Vietnamu. V listopadu 1951 na pracovní cestě do provincie *Ninh Bình* padl do léčky francouzských okupantů, byl zatčen a zastřelen.²⁷

Autorovi se narodilo celkem pět dětí, dcera a čtyři synové. Jeho druhý syn zemřel na úplavici v roce 1945, když mu byl pouhý jeden rok. Ostatní jeho děti žijí v současnosti ve Vietnamu. Nikdo z nich se nevěnuje profesionálně literatuře, pouze dcera *Trần Thị Hồng* vydala několik publikací a článků o spisovatelově životě.

Autorova manželka po jeho smrti vykonávala těžkou práci, aby sama uživila čtyři děti. Ve stáří žila se dcerou a jejím manželem v provincii *Nam Định*, kde v roce 2002 zemřela ve věku 86 let.²⁸

Nam Caovo místo posledního odpočinku zůstalo dlouho neznámo. Až v roce 1996 v rámci projektu Znovu najít Nam Caa (*Tìm lại Nam Cao*) byly nalezeny jeho pozůstatky. S pomocí

²⁵ TRẦN Thị Hồng, s. 132–133.

²⁶ HLAVATÁ, IČO, STRAŠÁKOVÁ, s. 163.

²⁷ Životopis spisovatele Nam Caoa.

²⁸ TRẦN Thị Hồng, s. 25–31.

sedmi telepatů, pozvaných Svazem technologické vědy a aplikované informatiky (*Liên hiệp khoa học công nghệ tin học ứng dụng*), se údajně podařilo spisovatele najít. Hrob, o němž se domnívá, že je Nam Cao, se nacházel na hřbitově v okrese *Gia Viên* (provincie *Ninh Bình*). Následně byly spisovatelovy pozůstatky převezeny do jeho rodné vsi. Po téměř půl století se spisovatel vrátil domů, kde má dodnes místo věčného odpočinku.²⁹

Dne 30. listopadu 2004 byl na spisovatelovu počest otevřen pamětní areál v jeho rodné vsi. V 5 460 m² rozsáhlém areálu se dnes nachází spisovatelův hrob, pamětní dům a zahrada s jezírkem.³⁰

4. ZÁKLADNÍ RYSY NAM CAO VYTVORBY

Nam Cao vstoupil na vietnamskou literární scénu v roce 1936. Zprvu experimentoval s rozličnými literárními žánry, tehdy psal poezii, drama, romány i povídky pod různými pseudonymy. Avšak ohlas u veřejnosti vzbudil až vydáním povídky *Chí Phèo* v roce 1941.³¹

Ve 30. letech na vietnamské literární scéně rozkvétal romantismus. Literární časopisy publikovaly převážně romantickou literaturu, jelikož byla nejoblíbenější a časopisy díky ní šly na odbyt.³² Autorovy prvotiny se rovněž nesly v duchu romantismu, tehdy se jeho poezie převážně točila kolem témat typických pro romantismus, takže zasněnosti, lásky nebo iluze, autor však nesklidil nijak významnou slávu, a to nejspíše kvůli tomu, že jen navázal na kolegy z Autonomní literární skupiny a nijak se neodlišoval.

Spisovatel neinklinoval k romantismu dlouho a brzy svůj literární styl změnil. Byl toho mínění, že nechce nadále zůstat snílkem, který by psal milostnou poezii pro bezstarostné bohaté dámy.

²⁹ NGUYỄN Phùng. *Tìm lại Nam Cao* (Znovu najít Nam Cao) [online]. 2. 8. 2010 [cit. 29. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.tienphong.vn/xa-hoi/tim-lai-nam-cao-bai-1-508513.tpo>. [dále jen Znovu najít Nam Cao]

³⁰ Znovu najít Nam Cao.

³¹ PHAN, HÀ a NGUYỄN, s. 286.

³² VŨ Bằng. *Mười chín chân dung nhà văn cùng thời* (Devatenáct portrétů soudobých spisovatelů). Vybral Văn Giá. Hanoj: NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2002, s. 30. [dále jen VŨ].

Nam Cao vnitřně bojoval s myšlenkou, zda literatura má být hezké romantické zasněné počteníčko, nebo má vycházet z bezútěšné reality soudobé společnosti a sloužit většině lidí s těžkým osudem, která bojuje každý den, aby uspokojila základní potřeby své rodiny. Autor celý tento vnitřní boj jasně vysvětluje ve své povídce Jasný měsíc (*Trăng Sáng*) z roku 1942. Nakonec jeho těžký životní úděl, ho předurčil k tomu, aby se stal realistickým spisovatelem a psal o těch nejobyčejnějších a nejkutečnějších tématech z každodenního zbídačeného života venkovanů, rolníků, dělníků a dalších.

Převratný bod v Nam Caově kariéře přišel v roce 1941 zveřejněním jeho snad nejznámější povídky *Chi Phèo*, která byla otištěna v literárním časopise Sobotní román (*Tiểu Thuyết Thứ Bảy*).³³ Od té doby se spisovatel v literatuře věnoval vyloženě jen všednímu obyvatelstvu s nešťastnými osudy. Jsou to zpravidla venkované a rolníci, kteří jsou svíráni místními zbohatlíky, chudé rodiny s dětmi, nemocní lidé bez možnosti léčení nebo ubozí dělníci, učitelé, spisovatelé a další. Nam Cao bývá literárními kritiky hodnocen jako humanistický spisovatel, jelikož zastával názor, že skutečná literatura má být společnosti prospěšná, a protože měl porozumění pro ty, kteří žili ve stísněných podmínkách. Autor se cítil zodpovědný za své psaní a svou tvorbou se snažil pomoci těm, kteří se ocitli na dně společnosti.³⁴

Nam Cao se obdobně jako ostatní realističtí autoři věnoval tématu každodenní všednosti obyčejného života. Specifický rys jeho tvorby je obecný až hovorový jazyk, který je těm, o kterých psal, velmi blízký. Často využíval slangový jazyk, expresivní výrazy a osobní zájmena, která jsou ve vietnamštině specifická pro hovorový jazyk. Užívaný jazyk ve spisovatelově literární tvorbě je všední, prostý, avšak nelze popřít, že přesto vytváří

³³ VŨ, s. 33.

³⁴ VUÔNG Trí Nhân. Những biến hóa của chất nghịch dị trong truyện ngắn Nam Cao trước 1945 (Proměny grotesknosti v Nam Caových povídkách před rokem 1945). *Tạp chí Văn Học*. 1992, 38(1), 28-34. [dále jen VUÔNG].

literaturu, která vyniká hloubkou myšlenek. Kvůli rozsahu bakalářské práce opomenou další formální prvky Nam Caovy tvorby, byť byly velmi specifické a jimi se odlišoval od ostatních spisovatelů.

Nam Cao pocházel z venkova vzdáleného od okresních měst, a tak tamější funkcionáři nebyli pod přímou kontrolou svých nadřízených, tudíž se mohli volně přiživovat na úkor místního obyvatelstva. Právě chudobní sousedé z jeho okolí se stali náměty pro jeho literaturu. Příběhy členů rodiny, příbuzných či známých dávaly spisovateli tvůrčí podnět k literárnímu tvoření. Povídky Jasný měsíc (*Trăng sáng*), Jak zamést dům (*Bài học quét nhà*) či Koupě domu (*Mua nhà*)³⁵ jsou inspirovány jeho manželkou a dětmi. Příběhy ze života příbuzných byly námětem pro povídky Děti nesmí psí maso (*Trẻ em không được ăn thịt chó*), Teta Hào (*Di Hào*) nebo Svatba (*Một đám cưới*).³⁶ Kromě toho autor napsal řadu autobiografických děl, mezi které lze zařadit román Životem zmoženi (*Sống mòn*), povídky Zbytečný život (*Đời Thừa*), Příběhy, které nechci zapsat (*Những chuyện không muốn viết*) nebo zápisky Z džungle (*Ở Rừng*).

Tematický záběr Nam Caových povídek není příliš rozmanitý, v dílech před rokem 1945 vystupují jen dva typy hlavních postav. Jsou to buď venkované, nebo příslušníci nižší střední vrstvy. Postavy mají vždy bídný život a chudoba je doprovází na každém kroku. Po srpnové revoluci v roce 1945 se spisovatel přesměroval na témata točící se kolem socialismu a budování státu.

Většina povídek o venkovanech a rolnících, ke kterým spisovatel choval soucit, pochází z období mezi lety 1940 – 1945. Velká většina jeho povídek se nese v zasmušilém duchu. Například v povídce Chudý (*Nghèo*) si nemocný muž zvolil sebevraždu, aby nezatěžoval svou rodinu. Také povídka Svatba (*Một Đám Cưới*) se po celou dějovou linii táhla v ponuré náladě.

³⁵ Povídka *Koupě domu* byla přeložena do češtiny a otištěna v časopise 100+1 zahraniční zajímavost v čísle 11 z roku 1979

³⁶ TRẦN Thị Hồng, s. 225.

V povídce ženichova i nevěstina rodina neměla prostředky k uspořádání hostiny, a tak se svatba konala jen v šesti lidech, a nevěsta se vdávala v potrhaném oděvu, který nosila i ve všedních dnech. Povídka *Najíst se do syta (Môt bữa no)* je zas o staré služebné, kterou už nikdo nechtěl zaměstnat, přes všechnu potupu vyžebrała jídlo, najedla se dosyta a následně zemřela.

Ve své tvorbě se spisovatel soustředil na individuální osudy a rozebíral je do detailů a přitom se mu podařilo vystihnout těžké životy typické pro mnoho rolníků, stejně jako zarmoucenou náladu ve vietnamské společnosti v letech 1940 – 1945.

Druhým typem hrdinů v Nam Caových povídkách jsou vzdělanci pocházející z nižší střední vrstvy, takže učitelé, spisovatelé nebo novináři a opět zpravidla velmi chudí. Nam Cao, ačkoliv se narodil na vesnici, již v mladém věku odešel studovat do provinčního města a brzy se seznámil s městským životem, stejně jako jeho obyvatelstvem. Již v roce 1925, když spisovateli bylo 10 let, byl poslán do školy v provinčním městě *Nam Định* a od té doby se převážně pohyboval jen ve městském okruhu.³⁷

Postava chudého vzdělance nese značné autobiografické prvky, jelikož sám spisovatel pracoval jako učitel na soukromých školách a věnoval se psaní. Typickým hlavním hrdinou je mladý ambiciózní muž původem z venkova, který se přestěhuje do města s očekáváním lepšího života. Avšak zde i přesto, že vykonává velmi namáhavé práce, nemůže dosáhnout úspěchu, naopak se potýká s finančními potížemi a postupně se jeho život stává bídňějším a bídňějším. Finanční nouze, chudoba i hlad způsobí záhubu jeho velkých snů a ambicí. Po rozčarování následuje řada dlouhých bezvýznamných dní, kdy hlavní hrdina už „nežije“ ale snaží se přežít. Mezi nejznámější díla o chudém vzdělanci lze jmenovat autobiografický román *Životem zmoženi (Sống mòn)*, povídky *Zapomenout na míru (Quên điếu độ)* nebo *Slzy (Nước mắt)*.³⁸

³⁷ TRẦN Thị Hồng, s. 126.

³⁸ PHAN, HÀ a NGUYỄN, s. 302.

Po Srpnové revoluci v roce 1945, kdy Komunistická strana Vietnamu získala suverenitu, se spisovatel začal věnovat socialistickým a budovatelským tématům. Stal se starostou ve své rodné vsi v provincii *Hà Nam* a pracoval jako propagandista. Měl na starosti místní tisk, konkrétně psal zprávy, informativní letáky o státních politikách nebo propagandistické básně a písně.³⁹

Nadále se věnoval literatuře, avšak v dílech po roce 1945 už nenalezneme motiv bídného bezmocného hrdiny jako v předchozí tvorbě. V zápiscích *Z džungle* psal o svém pobytu v provincii *Bắc Cạn* a spolupráci s Viet Minhem. Povídka *Oči (Đôi mắt)* vypráví o mladém vzdělaném muži, který se po roce 1945 přidá ke komunistům a pracuje jako propagandista na venkově. Tato povídka vystihuje kontrast mezi propagandistou aktivním v boji a jeho přítelem novinářem z města, který venkovany pohrdal. Další jeho díla *Příběhy z pohraničí (Chuyện biên giới)* a *Pár stručných zápisků o osvobozené oblasti (Vài nét ghi qua vùng giải phóng)* z roku 1950 jsou plné optimismu a příznivých slov o vojácích Vietnamské lidové armády.⁴⁰ Zároveň Nam Cao byl jedním z prvních autorů, jenž se věnoval tématům točícím se kolem socialismu, propagandy nebo budování státu a lze ho považovat za průkopníka budovatelského realismu ve Vietnamu.⁴¹

V této práci se zaměřím především na významotvornou výstavbu Nam Caoovy literatury, a proto vědomě opomenu formální stránku autorových děl, byť autor měl velmi kreativní styl psaní a v mnoha ohledech se odlišoval od soudobých realistických spisovatelů.

³⁹ PHAN, HÀ a NGUYỄN, s. 286.

⁴⁰ ĐỖ Đức Hiếu. *Từ điển văn học* (Slovník literatury). Hanoj: NXB Thế Giới, 2004, s. 1027–1028.

⁴¹ PHAN, HÀ a NGUYỄN, s. 289.

5. POVÍDKA CHÍ PHÈO⁴²

Nyní se dostávám k samotné povídce *Chí Phèo*, v následující části se zabývám rozbořem povídky z hlediska významové výstavby. V práci budu vycházet z pojetí, které pokládá literární dílo za odraz objektivní reality a musíme obsah i formu hledat jen v díle samém; tedy ani v názorech spisovatele, ani ve skutečnosti, jež se stala jeho tématem.⁴³ Představuji svůj subjektivní pohled na obsah povídky a porovnávám ho s do jisté míry ideologizovaným výkladem vietnamských literárních kritiků, kteří jsou více méně svazováni cenzurou kvůli politické situaci ve Vietnamu.

Ve vietnamských publikacích a studiích se téměř vždy píše, že povídka *Chí Phèo* se stala jedním z nejslavnějších děl ve vietnamské literatuře, je považována za literární klasiku, objevuje se v učebním kánonu pro střední školy ve Vietnamu a je mezi vietnamskými čtenáři tolik oblíbená, že jména hlavních postav zlidověla a objevují se v každodenním jazyce mnoha Vietnamců.⁴⁴ Nicméně povídka *Chí Phèo* nijak významně nepřesahuje hranici vietnamské literatury. O tom svědčí skutečnost, že v zahraničním (nevietnamském) prostředí není povídka příliš známá mezi čtenáři a nenalzáme publikace či studie, které by se jí věnovaly do hloubky. Mimo materiály ve vietnamštině na povídku *Chí Phèo* nebo jméno Nam Cao narazíme jen v krátkém rozsahu v pracích věnovaných vietnamské literatuře. Nemusí to však znamenat, že povídka není kvalitní, nýbrž obecně se vietnamská literatura příliš nepřekládá, a tak ji ve světě málokdo může znát a číst.

⁴² *Chí Phèo* či *Chí Phèo*

⁴³ ČERVENKA, Miroslav. Významová výstavba literárního díla. *Česká literatura* [online]. 1964, 12(2), 120 [cit. 30. 7. 2020].

⁴⁴ VŨ Tuấn Anh. Nam Cao trong những hồi ức và suy nghĩ hôm nay (Nam Cao ve vzpomínkách a současné úvaze). *Tạp chí Văn Học*. 1997, 43(11).

5.1. Vydání povídky

Literární kritik *Hà Văn Đức* napsal v publikaci *Vietnamská literatura 1930 – 1945*, že povídka byla napsána v únoru roku 1941 a proslavila se hned po svém zveřejnění díky unikátnímu užití jazyka a reálnému vyobrazení chudého venkovana, odloučeného od společnosti. Právě palčivá témata, jako chudoba běžného obyvatelstva, zkorumpovanost funkcionářů nebo předpojaté předsudky netečné společnosti, vzbudila zájem vietnamských čtenářů, kteří se do jisté míry s těmito problémy potýkali, a přinesla Nam Caovi značný věhlas.⁴⁵

Novinář a Nam Caovův obdivovatel *Vũ Bằng* o povídce napsal, že díky jedinečnému stylu vyprávění; prostému jazyku avšak s ostrou kritikou tehdejší společnosti, se povídka hned stala oblíbenou na literární scéně. Dokonce i samotní doboví spisovatelé chtěli Nam Caa poznat.⁴⁶

O reakci obyvatelů *Vũ Đại*, Nam Caovy rodné vsi a zároveň dějiště povídky, můžeme dočíst v knize *Neznámé příběhy o spisovateli Nam Caovi*. Byli z povídky nadšeni, radostně mluvili o díle, ve kterém poznávali vlastní obydlí a sousedy. Zato, jak lze očekávat, kritizovaný starosta ve vsi – předloha pro lstivého úředníka – nebyl s povídkou spokojený a údajně přišel Nam Caovi vyhrožovat zatčením.⁴⁷ Nicméně se mi nepodařilo dohledat dobové prameny, které by svědčily o reakci soudobé čtenářské obce na danou povídku, takže v tomto ohledu zůstává otázka, jak byla povídka přijímána širokou veřejností v době svého vydání.

Původně v rukopisu dal Nam Cao povídce *Chí Phèo* název *Stará cihelna (Cái lò gạch cũ)*. Spisovatel skrze obraz staré cihelny, kterým povídka začala a i skončila, zamýšlel ztvárnit bezvýchodný život venkovanů točící se v kruhu. Nicméně při prvním otištění editoři z nakladatelství *Nový život v Hanoji (Đời mới Hà Nội)* dílo pojmenovali *Párek hodící se k sobě (Đôi lứa xứng đôi)*. Tento poněkud romantičtější název měl vést čtenáře k lásce mezi hlavními

⁴⁵ PHAN, HÀ a NGUYỄN, s. 300.

⁴⁶ VŨ, s. 36.

⁴⁷ TRẦN Thị Hồng, s. 145.

postavami, jelikož, jak jsem již výše uvedla, čtenáři v tomto období preferovali romanticky zaměřenou literaturu. Při druhém vydání v roce 1946 se spisovatel rozhodl změnit název povídky na *Chí Phèo*, což je jméno hlavního hrdiny.⁴⁸

5.2. Nástin děje

Děj nás vnáší do vsi *Vũ Đại*⁴⁹, autorova rodiště. Hlavního hrdinu *Chí Phèo* našel rybář jednoho jitra ve staré cihelně zabaleného do sukně. Jeho výchovy se nakonec ujal bezdětný řemeslník, po jehož smrti zůstal *Chí Phèo* sám. Pak začal pracovat jako orač u starosty *Kiένα*. Starostova třetí žena často nechala posílat pro mladého orače, aby ji masíroval, což vyvolalo žárlivost u starého starosty. Jednoho dne *Chí Phèo* odvedli na okres a vsadili do vězení. Po téměř deseti letech se vrátil do vsi potetovaný a celý proměněný; vypadal jako zatvrzelý kriminálník. Po návratu *Chí Phèo* nepracoval, jen pil alkohol a všem nadával – na nebesa, na celou ves *Vũ Đại* i na ty, kdo ho přivedli na svět.

Jednou k večeru po té, co propil všechny peníze, šel ke starostovu domu. Nadával starostovi i celé jeho rodině a posléze si střepinou z rozbité lahve drásal tvář. V tom přišel domů pan *Kiέν*, který se mezitím stal stařešinou rodu a funkci starosty zanechal svému synovi *Cuòngovi*. Přes *Chí Phèo*vo překvapení si ho pozval dovnitř, nabídl mu čaj a kuřecí maso, navíc opilci věnoval stříbrnou minci, aby si mohl vyléčit rány na obličeji.

Od té doby se *Chí Phèo* stal dobrým pomocníkem vlivného *Kiένα*. Tropením potíží pomáhal funkcionáři získat od vesničanů peníze z pokut a za to dostával odměny na kořalku a jednou i malý pozemek u řeky se zchátralou chýší.

⁴⁸ BUI Công Thuán. Phong cách truyện ngắn Nam Cao trước cách mạng (Styl v Nam Caových povídkách před revolucí). *Tạp chí Văn Học*. 1997, 43(2), 60-69.

⁴⁹ Obec *Vũ Đại* nebo jinak také *Đại Hoàng*, která se nachází v severovietnamské provincii *Hà Nam*, je Nam Caovo rodiště. Spisovatel bral často inspiraci pro svou literaturu ve své rodné vsi, kde skutečně žilo mnoho postav z jeho povídek.

Po množství násilností, skandálů a vloupání byla *Chí Phèova* tvář pokryta jizvami, celá ves jím pohrdala a vyhýbala se mu.

Jednoho večera jako obvykle opilý *Chí Phèo* měl v plánu vběhnout někomu do domu a vyvolat rozruch, nohy ho nesly k věštci *Lāngovi*, který zrovna pil. Pro nečekanou návštěvu věstec přinesl dvě lahve kořalky a pili spolu, dokud nebyly lahve prázdné. Protože bylo nesnesitelné horko, *Chí Phèo* se nechtěl vrátit do stísněné chýše, a tak se potácel k řece, kde spatřil spící ženu.

Setkal se tak s *Thị Nở*, hloupou a škaredou ženou, která bydlela se svou tetou nedaleko *Chí Phèovy* chýše. Toho večera usnula u řeky. *Chí Phèo* se k ženě přitiskl, čímž ji vylekal. Žena mu pohrozila, avšak *Chí Phèo* začal hned křičet a na jeho křik už byla celá ves zvyklá, takže se nikdo nelekal a celá vesnice spala dál. Pomilovali se a potom hluboce spali.

K ránu se mu udělalo z alkoholu nevolno a pozvracel se. Byl zesláblý, a tak mu *Thị Nở* pomohla do chýše. Když se probudil, alkohol už vyprchal a on byl, zdálo se mu, poprvé v životě střízlivý. *Thị Nở* mu přinesla rýžovou polévku s cibulí a zavzpomínali společně na uplynulou noc. Od té doby se sblížili. Po setkání s ženou se *Chí Phèo* chtěl napravit, stát se pořádným člověkem a vzít si ji za ženu. Avšak když se o tom dozvěděla *Thị Nởina* teta, vynadala neteři a se sňatkem nesouhlasila, neboť kdo by si vzal největšího potíživistu v celé vsi? Rozzlobená *Thị Nở* všechna tetina slova pověděla svému milenci.

Nam Cao povídku ukončil tragicky. *Chí Phèo* rozhořčen, že nemá možnost stát se slušným mužem, spěchal s nožem k panu *Kiétovi*, pobodal ho a poté spáchal sebevraždu. Celý děj uzavírá *Thị Nởin* pohled na své zvětšené břicho a její pomyšlení na starou cihelnu daleko od obydlí a cest.

5.3. Charakteristika postav

V Nam Caově povídce *Chí Phèo* figurují tři hlavní postavy: opilec *Chí Phèo*, jeho milá *Thị Nở* a zlomyslný funkcionář *Kiến*. Vedle hlavních postav se v povídce také vyskytovali současný starosta vsi *Cường*, věštec *Lãng*, *Thị Nởina* teta, prodavačka občerstvení a dva bídáci ve vzpomínkách pana *Kiêu*.

5.3.1. Chí Phèo

Nam Cao vytvořil postavu *Chí Phèo* jako sirotka bez rodiny a příbuzných. Vietnamská společnost, ovlivněna konfuciánskou filozofií, kladla velký význam na rozšířenou rodinu, která by měla být u každého Vietnamce nejvyšší prioritou. Rodina mu rovněž poskytovala určitou záruku řešení životních problémů v rámci rodového společenství, které ve Vietnamu fungují v určitých formách dodnes. Nedílnou součástí života mnoha Vietnamců je také uctívání předků, které sirotci praktikovat nemohli, a tím se odloučili od ostatních.⁵⁰ Takže osamocený *Chí Phèo* byl v určité míře předurčen ke strádání bez pomoci druhých.

Hlavní protagonista *Chí Phèo* byl nalezen ve staré cihelně, a tak se nevědělo, kdo byli jeho rodiče nebo odkud pocházel. V rozborech vietnamských kritiků se mluví o tom, že zprvu hlavní hrdina byl nespěšný, stydlivý mladík, jak je vidno z následujícího úryvku:

Ta žena si ho volala, aby ji masíroval. Spíš se styděl, než aby tomu byl rád. A kromě toho se bál. Ode dne, kdy si totiž uvědomil, že si pro něj hospodářova paní posílá, aby dělal něco nepatřičného, vždycky se při tom třásl. Odmítnout nemohl, ona rozhodovala.⁵¹

Nicméně můj pohled na danou vlastnost hlavního hrdiny je poněkud odlišný. Spíš než nespěšlost, bych danou vlastnost nazvala pošetilostí či naivitou. Jeho jednání rovněž částečně

⁵⁰ JAMIESON, s. 16–17.

⁵¹ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 82.

může pramenit z odpradáva ve vietnamské společnosti existujících stereotypů jednání vůči nadřazeným v úctě a bez odporu. Jsem si vědoma, že oráče, který by se postavil proti hodnostářově ženě, nebo proti autoritě obecně, mohly čekat tvrdé tresty. Avšak nelze popřít skutečnost, že hlavní hrdina nebyl schopen hájit své postavení a práva, které má jako svobodný člověk. K tragédiím by nemuselo dojít, odvážil-li by se *Chí Phèo* rozkaz bohaté paní odmítnout a opustit práci ve starostově domě.

Kvůli peripetii se starostovou třetí ženou se dostal do vězení, které z naivního oráče udělalo drsného zloducha. Věznice vybudované francouzskou koloniální správou se skládaly ze stísněných cel, kde byla často překročena kapacita vězňů. Odsouzení byli drženi v nelidských podmínkách a bývali týráni a popravováni.⁵² Pobyt v těchto podmínkách pozměnil *Chí Phèovu* povahu. Vrátil se do vesnice s tělem pokrytým tetováním, na které bylo v konfuciánské společnosti pohlíženo jako na nepřipustný prvek, jelikož tetováním člověk pošpinil tělo, které mu rodiče dali. Tetování fungovalo jako forma potrestání zločinců a otroků a představovalo jisté sociální stigma, obdobně jako pobyt ve vězení.

Po pobytu ve vězení se z hlavního hrdiny stal alkoholik, který tropil problémy, jen aby získal peníze na další kořalku. Představoval postrach pro celou ves *Vũ Đại*. Pití alkoholu v historii Vietnamu nepřestávalo vždy negativní jev. Naopak například alkohol vyráběný z rýže byl nedílnou součástí hostin a různých obřadů. V tradiční dálně-východní literatuře se často setkáváme s motivem pití alkoholu mj. při pozorování luny, což bylo obvyklé potěšení mnoha učenců a básníků. V povídce *Chí Phèo* se otázka pití alkoholu poněkud odlišuje od tradičního vnímání. *Chí Phèo* v povídce pil, tropil potíže a všem nadával. Na tento poznamenaný postoj mělo částečně vliv nastavení francouzského monopolu na alkohol, sůl a opium. Alkohol podle evropských postupů připravovala lihovarnická společnost v Tonkinu, jejíž výsledný výrobek

⁵² CORAM, Robert. *American Patriot: The Life and Wars Of Colonel Bud Day*. New York: Little, Brown and Company, 2007, s. 178.

obsahoval vysoké procento alkoholu a neodpovídal vietnamským zvyklostem. Taktéž proměny ve společnosti rovněž vedou k většímu počtu lidí, kteří změny neunesou, neb staré pořádky přestávají platit a nové ještě nejsou vytvořeny či zažity. Následující úryvek svědčí o tom, že vliv alkoholu přivádí *Chí Phèa* ke zlým činům a postupně se z něj stal zloduch, kterým vesnice pohrdala.

Jak mohl vědět, koho všeho připravil o majetek, kolik spokojených životů, kolik štěstí poničil, kolik slz a krve poctivých lidí prolil? Jak to mohl vědět, když všechno dělal v opilosti? Stačilo se napít, a udělal co mu pan Kien nařídil. Celá ves se ho bála a vyhýbala se mu.

Po setkání s *Thị Nở* se jakoby odhalila jeho skrytá tvář. Začal snít o tom, že se stane čestným člověkem, vesničané mu odpustí a přijmou ho mezi sebe. Vietnamský literární kritik *Phan Cự Đệ* napsal, že *Chí Phèo* pod svým hrůzným vzhledem skrýval srdce jemného muže, který dokázal milovat a také toužil po klidném a šťastném životě.⁵³ U závislých osob je cesta ke splnění přání velmi náročná, a proto si myslím, že tento posun v myšlení hlavního hrdiny lze interpretovat také jinak, neboť nelze vyloučit možnost, že tyto myšlenky jsou jen pomíjivé a vyvstaly v *Chí Phèo*ově hlavě jen na krátkou chvíli, když z něho vyprchal alkohol a také díky setkání se ženou. O tom svědčí i konec povídky, kdy se příběh nevyvíjel tak, jak by si *Chí Phèo* přál. Místo aby *Thị Nở* a vesničany přesvědčil, že pod hrůznou tváří skrývá vlídné srdce, tak ho zachvátila zlost. Hned zapomněl na předešlé myšlenky a touhy a vrátil se opět k hrubiánství.

Ve vietnamských literárních kritikách panuje názor, že *Chí Phèo* představuje ubohého venkovana, který je sužován místní autoritou a odcizen od společnosti.⁵⁴ Nicméně osobně

⁵³ HÀ BÌNH TRỊ. Bàn thêm về Chí Phèo và Thị Nở (Další diskuze o Chí Phèovi a Thị Nở). *Tạp chí Văn Học*. 1997, 43(10), 51-58.

⁵⁴ PHẠM VĂN PHÚC. Cái tú trong những truyện ngắn xuất sắc của Nam Cao (Čtveřice v Nam Caových význačných povídkách). *Tạp chí Văn Học*. 1998, 44(4), 99-108.

považují hlavního hrdinu za poněkud ustrašeného a pošetilého muže, který nedokáže vzdorovat životním překážkám, hájit své postavení a tak i své štěstí.

5.3.2. *Thị Nở*

Další postavou je *Thị Nở*, hloupá a škaredá žena ze vsi, která se objevila až v druhé polovině povídky. Pocházela z rodiny postižené malomocenstvím, a tak se jí vesničané vyhýbali. *Thị Nở* se na rozdíl od vesničanů opilce nebála, dokonce několikrát vstoupila do jeho chýše a prosila o oheň či o trochu kořalky na masírování nohou.

Zajímavý je i význam jména *Thị Nở*. Výraz *Thị* (s velkým T) disponuje ve vietnamštině více významy, může zastávat funkci středního jména pouze pro ženy, v minulosti se jím rozlišovalo pohlaví nositele. Jinak výraz *Thị* umístěn před vlastním jménem označuje ženu pocházející z nižší vrstvy ve staré společnosti (často vyjadřuje pohrdání danou ženou), což se právě týká Nam Caovy povídky. Ženino vlastní jméno je pak *Nở*, takže v českém překladu ve Vietnamských povídkách (Československý spisovatel, 1972) najdeme podobu jejího jména bez diakritiky, tedy *No*. Význam jména hlavní hrdinky může být rozkvést (o květině), nebo nabobtnat, nakynout (o těstu). V případě této povídky si myslím, že autor zamýšlel druhý význam, jelikož o *Thị Nở* píše následující:

Její obličej, to byl Stvořitelův vtip: sražený tak, že se zdál širší než delší. Vpadlé tváře dovršovaly spoušť. Kdyby totiž byly plné, obličej by se tím zakulatil v prasečí tvář, jaká bývá na lidském krku dost často. Velký, plochý nos, červený a hrbolatý jako slupka pomeranče, splýval se rty, která – jako by nechtěly zůstat pozadu – byly nateklé až praskaly.⁵⁵

⁵⁵ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 73.

Nam Cao popsal *Thị Nữ* realisticky a podrobně. Jak svědčí výše uvedená ukázka, spisovatel se zřejmě snažil o popis nejošklivější ženy v literatuře. Na rozdíl od svého škaredého zevnějšku *Thị Nữ* vlastnila krásné srdce, jelikož se postarala o opilce, ačkoli dobře věděla, že to byl potíživista ve vsi. Žena plná lásky a tolerance probudila v *Chí Phèovi* touhu po řádném životě. Její sympatie pramenila upřímně ze srdce a stvořila paprsek naděje pro bídáka na dně společnosti. I přestože *Chí Phèo* nakonec spáchal vraždu, její činy stále měly důležitý význam pro povídku a společnost obecně. V tomto ohledu si myslím, že se autorovi podařilo vyjádřit myšlenku, že i ti největší chudáci, pokud dostanou patřičnou pomoc, mají naději na lepší zítřky.

Postava *Thị Nữ* byla novinkou pro vietnamskou literaturu, neboť v předchozích dílech, ať už v tradiční literatuře nebo ve tvorbě Autonomní literární skupiny, byly hlavní hrdinky vždy krásné, chytré a s dobrými mravy. Disponovaly čtyřmi ženskými ctnostmi vycházejícími z konfuciánské tradice, podle nichž vietnamská společnost posuzovala standard ctnostné ženy. Těmi vlastnostmi jsou zručnost (*công*), například žena měla umět vyšívát, nebo dobře vařit, krása (*dung*), měla by vypadat hezky, upraveně, vhodná mluva (*ngôn*), měla se slušně vyjadřovat, a morálka (*hạnh*), měla se chovat podle dobrých mravů.⁵⁶

5.3.3. Funkcionář Kiến

Další hlavní hrdinou je bývalý starosta *Kiến*, o kterém se ve vietnamském diskurzu o literatuře mluví jako o typickém představiteli vládnoucí třídy na vietnamském venkově za francouzské koloniální nadvlády. Jeho hlavním zájmem bylo získat od vesničanů co nejvíce daní a poplatků a přitom si ochránit svou funkci před kolegy, kteří by ho hned shodili do propasti, kdyby udělal chybu.⁵⁷ V tomto ohledu souhlasím s touto interpretací charakteristiky dané postavy, avšak je nutné doplnit, že úředníci ve Vietnamu úplatky brali více či méně po staletí. Funkcionáři

⁵⁶ JAMIESON, Neil L. *Understanding Vietnam*. Berkeley: University of California Press, 1995.

⁵⁷ PHẠM Văn Phúc. Cái tú trong những truyện ngắn xuất sắc của Nam Cao (Čtveřice v Nam Caových význačných povídkách). *Tạp chí Văn Học*. 1998, 44(4), 99-108.

v tradičním Vietnamu představovali absolutní autoritu pro své svěřence a obyvatelstvo úplatky vnímalo jako obvyklou věc. Za francouzské koloniální správy všeobecně bující korupce a vysoké daně představovaly neúnosné zatížení obyvatelstva.⁵⁸

Nelze popřít fakt, že se Nam Caovi podařilo ztvárnit postavu pana *Kiéna*, jako zkorumpovaného a jízlivého člověka, který bažil po penězích a moci. Využíval služby kriminálníků k vlastnímu prospěchu a nedbal utrpení vesničanů.

Člověk jim [kriminálníkům] dá pár šestáků, aby se šli napít, a pak je může poslat proti komukoli. [...] Kdyby jich nebylo, mohli by se hodní a mírní vesničané ždímat jen při vybírání daní, a to zrovna jen jednou za rok. Spoléhat jen na to, mohl by člověk prodat vlastního otce a nesehnal by ty tři čtyři tisíce stříbrných, které musí mít, aby získal měděnou starostenskou pečeť.⁵⁹

Zřejmě jeho žárlivost přivedla nevinného orače *Chí Phèa* do vězení. V tomto ohledu je starostovo počínání pochopitelné, neboť tradičně byl vietnamský úředník „otcem a matkou svých svěřenců“, takže představoval absolutní autoritu a vyžadoval od svých svěřenců naprostou poslušnost. Musel lpět na cti a prestiži svého jména, a proto by pro mocného funkcionáře bylo nepřijatelné, aby se jeho žena stýkala s podřadným rolníkem. Znamenalo by to fatální potupu pro něho i jeho rodinu. Nicméně dobré jméno si chránil jen navenek, ve skutečnosti se potají scházel se ženou vojáka.

Pan *Kièn* měl celkem čtyři ženy, což bylo v období vzniku povídky (1941) v souladu se zákonem. V tradičním Vietnamu často množství manželek a potomků vypovídalo o zámožnosti dané rodiny. Z konfuciánské filozofie vychází, že rodiny si přály mužské potomky, kteří, zejména nejstarší syn, by měli na starosti uctívání předků a poskytl rodičům patřičnou péči

⁵⁸HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA, Mária STRAŠÁKOVÁ a Šárka ŠIMEČKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018. Dějiny států, s. 135. [dále jen HLAVATÁ aj.]

⁵⁹Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 62.

v nemoci a ve stáří. A tak platilo, že muž, pokud měl prostředky, si vzal více manželek, aby byla zajištěna mužská linie v rodu. Polygamie byla ve Vietnamu oficiálně zakázána až v roce 2001.

5.3.4. **Thị Nởina teta**

Poslední postavou, kterou v kapitole představím, je *Thị Nởina* teta. Byť spisovatel jí nevěnoval velkou pozornost a objevila se jen zběžně na konci povídky, sehrála zásadní roli ve vývoji příběhu.

Thị Nởina teta se nikdy nevdala a byla *Thị Nởinou* jedinou příbuznou a blízkou osobou. Třebaže ji potkal obdobný osud jako *Thị Nở*, neměla pro svou neteř soucit. Když uslyšela o jejím úmyslu se vdávat, pocítila sobeckou závist a nemilosrdně jí vyhubovala. Jak úryvek níže dokládá, krutými slovy zpusťovala neteřin sen o šťastné rodině a neúmyslně přinutila *Chí Phèo* k tragickému činu.

*Byla rozhořčená a nevěděla na koho. Pak si ale vylila zlost na neteři. Ta děvka! To je ostuda! [...] Copak všichni mužští vymřeli, že si vybrala toho parchanta kdoví odkud? Kdo by si vzal takového, který nemá řemeslo – drásat si obličej a vymáhat tím peníze. Nebesa! To je ostuda, to je ostuda!*⁶⁰

V učebních materiálech pro střední školy se píše, že *Thị Nởina* teta prezentuje obyvatele vsi *Vũ Đai* a společnost obecně. Celá ves *Vũ Đai* měla předpojatý pohled na *Chí Phèo*, vnímala ho jako kriminálního, který musí být z komunity odstraněn. Skrze *Chí Phèo*vu bolestnou smrt lze vyčíst ostrou kritiku neteřné společnosti, ve které kvůli předsudkům není člověku umožněno žít poctivě a čestně.⁶¹ Moje interpretace se s tímto názorem neztotožňuje. Do značné míry

⁶⁰ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 85.

⁶¹ Minh Tiển. *Phân tích nhân vật bà cô Thị Nở trong truyện ngắn Chí Phèo* (Rozbor postavy Thị Nởiny tety v povídce Chí Phèo). [online]. 3. 12. 2018 [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: <https://bodethi.com/phan-tich-nhan-vat-ba-co-thi-no-trong-truyen-ngan-chi-pheo.html>

souhlasím s počínáním *Thị Nở*iny tety, protože po celou dějovou linii v povídce *Chí Phèo* představoval hrubého zloducha, alkoholika a potažmo pomocníka krutého funkcionáře *Kiêng*a. Myslím si, že je zcela pochopitelné a rozumné, když žena své neteři sňatek zakázala, aby ji ochránila před dalším nešťastným rozhodnutím.

5.4. Předlohy pro literární postavy

V publikaci *Neznámé příběhy* o spisovateli Nam Caovi se můžeme dočíst o tom, odkud bral Nam Cao inspiraci pro postavy v jeho povídkách. Nam Cao žil převážně ve městech a do rodné vsi se vracel nepravidelně, někdy i po několika letech, a tak příběhy o zbídačených venkovanech znal z vyprávění své manželky.⁶² Víme, že spisovatel čerpal inspiraci ze skutečných osob a událostí, avšak musíme brát v úvahu, že pro literární záměry je obohatil o vlastní představivost.

Ve výše uvedené publikaci nacházíme množství příběhů o lidech, jejichž osudy inspirovaly spisovatele k vytvoření literárních postav ve své tvorbě. Co se povídky *Chí Phèo* týče, obyvatelé vsi *Vũ Đại* se stali předlohami pro postavy v povídce, v mnoha případech to byli dokonce příbuzní Nam Caa či jeho manželky.

Hlavní hrdina *Chí Phèo* byl vytvořen spojením vzhledu a vlastností tří mužů ze spisovatelovy rodné vsi. První z mužů, kteří Nam Caovi sloužili jako předobraz pro hlavní postavu povídky, se jmenoval *Chí*, obdobně jako postava z povídky byl sirotek, neoženil se a ani neměl domov. Pracoval na jatkách, kde pomáhal porážet vepře. Za práci nevyžadoval mzdu, nýbrž jen kus tenkého střevo (vietnamsky hovorově *phèo*) a kořalku, pak se ubíral na místní trh, kde spal v malém stánku. Z toho důvodu mu lidé říkali *Chí Phèo*.

⁶² TRẦN Thị Hồng, s. 147.

Další *Chí Phèo*vy vlastnosti vytvořil spisovatel podle jistého *Trinhe*, který byl nalezen ve staré cihelně. Alkohol pil nadměrně, když se opil, všem nadával a působil problémy. Na rozdíl od hrdiny v povídce měl manželku a mnoho dětí.

Motiv stydlivého oráče pracujícího pro vlivného hodnostáře je vytvořen podle muže jménem *Đào*. Bezdůvodně se dostal do vězení a po propuštění se stal alkoholikem s hrubým chováním.

Všichni tři vesničané, kteří inspirovali Nam Caa ke ztvárnění postavy *Chí Phèo*, nespáchali tragický čin jako v povídce. Jeden z nich opustil vesnici, nikdo neví, kam odešel a zbylí dva žili ve vsi až do smrti.⁶³

Rovněž postava *Thị Nữ* má více předloh. Literární postava byla pojmenována podle paní *Trần Thị Nữ*, která nepobrala moc krásy ani inteligence. Avšak tato žena se vdala, a to za spisovatelova strýce. Zato vzhled získala literární *Thị Nữ* od ženy jménem *Trần Thị Thìn*, která měla krátký obličej s velkým nosem, pleť hrbolatou, přesně tak, jak napsal spisovatel ve své povídce. Také jí nebylo dopřáno důvtipnosti. Kvůli výše uvedeným vlastnostem se nikdy nemohla vdát.⁶⁴

Vychytralý starosta *Kiến* byl stvořen podle skutečné osoby jménem *Bính*. Pan *Bính* byl vlivným hodnostářem v oblasti. Měl o jednu manželku více než jeho literární zpracování, pět synů a devět dcer. Jeho majestátný dům z ebenového dřeva dodnes stojí na stejném místě a v současnosti slouží jako turistická atrakce pro příznivce Nam Caovy literatury. Mimo to jeho druhý syn se stal předlohou pro postavu starosty *Cường* v povídce *Chí Phèo* a rovněž se objevil v povídkách *Půlnoc (Nửa đêm)* a *Krátký (Ngắn)*.⁶⁵

⁶³ TRẦN Thị Hồng, s. 231–236.

⁶⁴ TRẦN Thị Hồng, s. 236–237.

⁶⁵ TRẦN Thị Hồng, s. 239–241.

Vedle hlavních postav rovněž vedlejší postavy byly obdařeny charakterovými rysy skutečných osob, které žily ve *Vũ Đại*, např. věštec *Lãng*, voják *Chúc* a četař *Tào*,⁶⁶

5.5. Ústřední témata v povídce

Jak jsem již v části o literárně-historickém kontextu koloniálního Vietnamu uvedla, atmosféra ve vietnamské společnosti v letech 1930 – 1945, kdy povídka vznikla, se nacházela v pesimistickém rozpoložení. Obyvatelstvo v kolonii sužovalo množstvím daní a na venkově, který byl vzdálen od okresních a provinčních úřadů, panovala vrstva zkorumpovaných místních hodnostářů. Mohli vládnout dle vlastní vůle a prosazovat své cíle, jelikož nebyli pod přísným dohledem vyšších úřadů. Tato společenská situace existovala do jisté míry v každém období ve vietnamských dějinách a během francouzské koloniální éry tomu nebylo jinak.

Každá hlavní postava v povídce prezentovala jistou společenskou vrstvu ve 30. letech, která ovšem patřila většině. Spisovatel skrze příběh v malé vesnici vystihl častý jev v tehdejší společnosti. V následující části se budu věnovat třem okruhům témat, která považuji za ústřední v povídce, a to tématu bezohledných úředníků, chudých venkovanů a nešťastného milostného vztahu. Pro omezený rozsah bakalářské práce vědomě opomenou vedlejší témata a motivy.

5.5.1 Bezohlední úředníci

Bývalý starosta *Kiến* představuje typ zkorumpovaného úředníka, který se navenek tváří a jedná ctnostně, avšak pod tímto vnějším rouchem se skrývá bezcitnou a záštiplnou osobnost. Kvůli svému prospěchu neváhá dohnat člověka k zoufalství a bezvýhodné životní situaci.

Francouzská koloniální správa zavedla politiku, ve které dosazovala na nejvyšší administrativní funkce vždy Francouze a vietnamští úředníci mohli zastávat jen nižší posty, což bylo trnem v oku vrstvě vzdělaných Vietnamců, kteří by vyšší posty na základě svého vzdělání mohli

⁶⁶ TRẦN Thị Hồng, s. 241.

zastávat.⁶⁷ Na nejnižším místě pak stáli obecní starostové, což byli zpravidla vietnamští hodnostáři. Vesnické správní instituce podléhaly dohledu a kontrole provinční správy a starosta v obci se stal prostředníkem mezi obcí a provinčními úřady. V Tonkinu vedle civilní správy se na administrativním chodu oblasti podílel rovněž speciální vojenský aparát, který byl uspořádán do různých úrovní a měl jak vojenské, tak i civilní pravomoci. Často docházelo k prolínání sféry vlivu a moci mezi civilní a vojenskou správou, a tak i ke konfliktům mezi jejich představiteli.⁶⁸

V tomto ohledu nám Nam Caova povídka poskytuje reálný obraz venkovské administrativy. V povídce spatřujeme konflikt mezi vojenskou a civilní správou, které bojovaly o sféru vlivu. Civilní správu představoval pan *Kiён* a vojenskou správu četař *Táo*. Úředníci, kteří se neodvážili svůj odpor projevit navenek, mohli tajně čekat na příležitost, kdy bylo možné protivníkovi uškodit. Toho se dotýká i následující ukázka, ve které vesničtí hodnostáři radovali, když jejich konkurenty potkalo neštěstí, jelikož bylo o jednoho protivníka méně.

Všichni mluvili o tom překvapujícím zločinu [starostově vraždě]. Leckdo se z něho tajně radoval. Byli i takoví, kteří se radovali veřejně. Někteří říkali: „Na každého jednou dojde, sousedé!“ Jiní se neostýchali dodat: „Jednoho ani druhého není škoda! Zřejmě se zabili navzájem a nikdo si aspoň nemusel špinit ruce.“ Největší radost však měli vesničtí hodnostáři. Přicházeli projevit účast, ale hlavně se podívat na starostu Cuonga. Četař Tao, který nepokládal za nutné se přetvařovat, řekl nahlas na tržišti: „Když je teď otec mrtev, syn už nevyklouzne. Lidé už ho naučí žrát bahno.“⁶⁹

Další skutečností o typu takových hodnostářů, která je v povídce vyobrazena, jsou postranní styky a kontakty mezi úředníky. K získání úřednické funkce a načež jejímu udržení nebyly tolik

⁶⁷ HLAVATÁ aj., s. 199.

⁶⁸ HÀ Vãn Huè aj. *Tổ chức bộ máy các cơ quan trong chính quyền thuộc địa (1862-1945)* (Administrativní aparát v koloniální vládě (1862–1945)). Hanoi: NXB Hà Nội, 2013, s. 11–21.

⁶⁹ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 54.

důležité vzdělání či schopnost jedince, nýbrž společenské známosti. O existenci nepotismu v administrativní právě svědčí skutečnost, že rodina pana *Kiéna*, která po čtyři generace zastávala funkci starosty. Rovněž syn pana *Kiéna* se stal starostou po tom, co on odešel z funkce. Starosta *Cuòng* se dostal k funkci jen kvůli vlivnému otci, jak můžeme vyčíst z ukázek.

Byl-li ten hlupák starostou, tedy jen díky otci. Nebýt jeho, ostatní by ho už dávno utopili v blátě.

[...]

*Když je teď otec mrtev, syn už nevyklouzne. Lidé ho naučí žrát bláto.*⁷⁰

Skrze tyto události spisovatel vystihl podlou a morálně pokleslou vrstvu venkovských hodnostářů, která využívala svou moc ku prospěchu. Různými nečestnými jednáními a intrikami shazovali konkurenty.

V neposlední řadě se spisovateli podařilo vyobrazit zkorumpovanost úředníků, kteří se obohacovali na úkor obyvatelstva. Je nutno dodat, že každá vrstva úředníků byla do jisté míry zkorumpovaná, takže výše postavení se často obohacovali na podřízených a ti nejnižší úředníci pak na běžném obyvatelstvu. Jak jsem uvedla v části o charakteristice postavy pana *Kiéna* a jak dokládá úryvek, hlavním zájmem úředníků byl vlastní prospěch; bažili po zisku a moci na úkor ostatních.

Nikdy nikdo neviděl, aby starosta jedl ze své, když jde někomu potvrdit totožnost. To je samozřejmé. Ale pan Kien se nespokojil jen s jídlem a pitím a obyčejným úplatkem, pokaždé ještě přiměl svou chráněnkou, aby si k němu sedla do vozíku a strávila s ním den v provinčním městě.

⁷⁰ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 90.

*Těch několik dongů, které dostala, se rozlétlo a druhý den zbyla pro její děti sotva hrst cukroví.*⁷¹

5.5.2. Bezmocný chudý venkovan

V období vzniku povídky, jak jsem již uvedla v části o literárně-historickém kontextu, obyvatelstvo v kolonii zatěžoval neúnosný systém daní. Zbankrotovalo mnoho obchodníků a řemeslníků, kteří už nebyli konkurence schopni. Situace v zemědělství, na které byl vietnamský venkov závislý, nebyla o moc optimističtější, neboť navíc nepříznivé počasí zapříčinilo špatnou úrodu na několik let.⁷²

V povídce postava *Chí Phèo* představuje vrstvu chudého obyvatelstva, kterou sužovaly politika francouzské koloniální správy a zároveň všeobecně bující korupce.

Literární kritik *Phong Lê* napsal, že Nam Cao v povídce vystihl beznadějný život chudých venkovanů během první poloviny 20. století, kdy po generace žili v začarovaném kruhu bezvýchodnosti.⁷³

Jsem toho názoru, že v povídce není zcela jednoznačné, zda autor směřoval kritiku jen na úřednickou vrstvu, nebo také zčásti na vesničany. V povídce nalézáme množství důkazů, které svědčí o tom, že obyvatelé *Vũ Đại* byli pasivní, nestavěli se na odpor místní autoritě, nebrali v potaz možnost, že by měli bránit své zájmy. Troufám si říct, že obyčejné obyvatelstvo, o kterém literární kritici mluví jako o chudácích zneužívaných hodnostáři, nehledá příčinu svého trápení a vnímá bezvýchodnost, protože nemá prostředky k řešení problémů. V této souvislosti vyvstává otázka, zda vesničané v povídce nenesou zčásti sami zodpovědnost za svůj těžký úděl. Jak následující úryvek dokládá, venkované v povídce nezvažují dlouhodobou perspektivu, ale

⁷¹ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klínderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 57.

⁷² PHAN, s. 78.

⁷³ Phong Lê. Nam Cao, nãm 1991 (Nam Cao roku 1991). *Tạp chí Văn Học*. 1992, 38(1).

myslí jen na krátkodobý užitek. Nemyslí na další důsledky svých činů či jiná řešení, která by jim přinesla stálejší a dlouhodobější poklid.

[Starosta] *Otevřel pokladnu hodil mu [venkovanovi] pět stříbrňáků. Vysloužilec Chuc je vzal, uctivě pozdravil a šel se svým zabijákem domů. Od té doby byl vůči panu Kienovi uctivý a uznával ho za svého pána – pokud od něho tu a tam dostal nějaké peníze. Tak tomu bylo až do minulého roku.*⁷⁴

Následující ukázky dokládají to, že povídka nejen kritizuje úředníky, ale zároveň i omezený rozhled obyčejného obyvatelstva, které se pasivně nechává obelstít místní autoritou.

Jestli se mu [Chí Phèovi] podaří četaře zmáčkout, dobrá. Jestli četař Tao zmáčkne opilce Chi Phea, starý pán [pan Kién] o nic nepřijde. Tak nebo tak, může jen vyhrát.

[...]

Chi Pheo se vrátil se vztyčenou hlavou, pyšný sám na sebe. „Ze všech hrdinů ve vsi,“ myslel si, „se mi ani jeden nevyrovná...“

[...]

„Těch padesát dongů, které jsi přinesl je samozřejmě tvých. Ale jestli si je necháš, za pár dnů nebudeš mít nic. Vezmi si tohle, aby ses mohl napít, a za zbytek ti dám kus zahrady. Když nebudeš mít půdu, z čeho budeš živ?“

*Chi Pheo přikývl a šel.*⁷⁵

Myslím si, že spisovatel nasměřoval kritiku pouze na úřednickou vrstvu, ale také na obyčejné obyvatelstvo. Poukazuje na pasivitu a nevědomost vesničanů. Tento pohled, často literárními kritiky opomenut, je patrný z úryvků:

⁷⁴ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 60.

⁷⁵ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 67.

Udělal všechno, co se mu nařídilo, učůrával do kalhot sotva na něj někdo křikl, a byl ochoten zaplatit dva dongy daně místo jednoho.⁷⁶

[...]

Robotní poplatníci jsou celý život utlačováni. A pročpak? Protože umějí jen nařikat.⁷⁷

5.5.3. Nešťastný milostný vztah

Když pomineme kritické vyznění povídky vůči chudému obyvatelstvu, tak jsem toho názoru, že mimo to spisovatel k nim choval lítost a pocíťoval s nimi soucit. V tomto ohledu autor ztvárnil prostou lásku mezi dvěma ubožáky, jakožto soucitný vztah jeden k druhému.

Chí Phèo, zloduch, kterému se celá vesnice vyhýbala a *Thị Nở*, škaredá hlupačka, kterou všichni pohrdali, představovali dvě osoby, ke kterým, zdá se, nemohl nikdo projevit sympatii. Autor umožnil jejich setkání, které mohlo vést k východisku z jejich bídného života. Setkali se u řeky za měsíčního svitu. Měsíc jako by hrál roli svědka jejich počínajícího milostného vztahu.

Po uplynulé noci u řeky *Thị Nở* přinesla *Chí Phèovi* rýžovou polévku s cibulí, což považují za projev velké sympatie a soucitnosti. Chudá *Thị Nở* aby mohla polévku uvařit, musela od brzkého jitra shánět rýži. Jak dokládá následující ukázka, tento skutek vypovídá o jejím dobrém srdci, vlídném soucitu a lidské útrpnosti vůči nešťastníkovi.

Ovšem po takové noci musí být úplně vysílený. Musí dostat něco k snědku. Když je mu špatně, může jen cibulovou polévku. Po ní se mu uleví.⁷⁸

Rovněž miska polévky, jakožto symbol upřímného soucitu k nešťastnému člověku, způsobila zásadní zvrat ve vývoji příběhu. Vůně polévky aneb lidská dobročinnost dokázala dojmout *Chí Phèa*, hrubého kriminálního, který lidem jen ubližoval, k slzám a vzbudit v něm jemnou

⁷⁶ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 56.

⁷⁷ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 61.

⁷⁸ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 81.

osobnost skrývající se pod hrůznými jizvami a tetováními, které představovaly symboly jeho utrpení.

*Dočista ho tím ohromila. Když se vzpamatoval, cítil slzy v očích. Protože to bylo poprvé, co mu nějaká žena něco dala. Ještě nikdy se nestalo, aby mu někdo něco dal sám od sebe.*⁷⁹

Jak je vidno z následující ukázky, ženiny skutky probudily v *Chí Phèovi* svědomí, litoval svých předchozích činů a chtěl se napravit a toužil se stát spořádaným člověkem.

*Jak teď toužil být čestný, se všemi se smířit! No by mu otevřela cestu. Když s ním může žít v klidu a míru ona, proč by nemohli jiní? Viděli by, že také dovede být neškodný. Přijali by ho do klidné a přátelské společnosti poctivých lidí...*⁸⁰

Přestože okolí jimi pohrdalo, oni spatřili v protějšku jeho kladnou osobnost. Pro ni byl on laskavý, vlídný člověk a pro něho byla ona krásná a půvabná. *Chí Phèo* a *Thị Nở* pociťovali k sobě upřímnou sympatii, nebyli dokonalí, ale pro sebe navzájem byli perfektní. *Thị Nởina* náklonnost probudila v *Chí Phèovi* dobrého člověka a touhu po poctivém životě. A naopak *Chí Phèo* ubohé ženě projevil vlídnou přízeň, kterou by jí jinak v pohrdavé společnosti nikdo neprojevil.

Nicméně příběh neskončil šťastným koncem. Jejich krátký vztah ukončily předsudky, byť pramenící z nevědomosti, které v povídce představovala postava sobecké *Thị Nởiny* tety.

Tvůrce učebnic literatury pro střední školy *Hà Bình Trị* napsal, že okolnosti hlavnímu hrdinovi nedovolily se vrátit k poctivému životu a dohnaly ho k bezvýchodné propasti a spáchání vraždy.⁸¹ Avšak v této souvislosti přichází v úvahu i odlišný názor, ke kterému více inklinuji,

⁷⁹ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 81.

⁸⁰ Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 83.

⁸¹ HÀ BÌNH TRỊ. Bàn thêm về Chí Phèo và Thị Nở (Další diskuze o Chí Phèovi a Thị Nở). *Tạp chí Văn Học*. 1997, 43(10), 51-58.

že hlavní hrdina byl poněkud povolný a nevytrval na svém názoru. Jak dokládá ukázka, hlavní hrdina po prvním mínění, které stalo v rozporu s jeho přáním, ztratil chladnou hlavu a spěchal si vylít zlost.

[Thị Nở] *Založila si ruce v bok, vztyčila hlavu, našpulila svá velkolepá ústa a vmetla mu do tváře všechno, co řekla teta. [...] [Chí Phèo] Popadl kus cihly a tloukl do hlavy. Ale nejspíš nebyl úplně opilý. Pomyslel si totiž, že když si ji rozbije tady, jen na tom prodělá. Musí jít k té děvce No a probodnout celou rodinu, probodnout tu její babiznu. A když ne, tak se bude tlouct do hlavy a rvát na celou ves.*⁸²

Děj povídky končí smrtí hlavního hrdiny a lstivého funkcionáře, avšak příběh nešťastných osudů nikoliv. *Thị Nở* otěhotněla, aniž by měla manžela. Mimomanželské těhotenství bylo ostře odsouzeno v tradiční společnosti. Za takovou skutečnost hrozily ženě surové tresty, například ženě oholili hlavu nebo ji svázali k voru, který pak nechali plavit na řece, žena většinou zemřela hlady nebo žízni. Pokud ji někdo z voru osvobodil, čekalo ji však pohrdání a odloučení od společnosti.⁸³ V povídce *Thị Nở* plánovala odložit dítě u staré cihelny, takže bídný osud sirotka se bude opakovat.

Nešťastný a nenaplněný milostný vztah v povídce *Chí Phèo* můžeme chápat jako dozvuk z předchozího období, kdy autor inklinoval k romantismu. Však k tomuto směru měl sklon spíše ve svých prvotinách. Nicméně téma lásky v kontextu povídky *Chí Phèo* interpretuji jako potřebný soucit, pozornost a pomoc v mezilidském vztahu, které chyběly ve společnosti. Spisovatel nám napovídá, že porozumění a milosrdenství jsou klíčem v mezilidském vztahu a dokáží vyvést jedince z nouze. Nejen v těžké době, jak tomu bylo během let 1930 – 1945 ve Vietnamu, by si lidé měli pomáhat a podržet jeden druhého v těžké chvíli. V tomto ohledu je

⁸² Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972, s. 86–87.

⁸³ *Luật pháp ngày xưa* (Zákony v minulosti). Ảnh xưa [online]. [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné z: https://anhxua.net/album/luat-phap-ngay-xua_422.html

povídka *Chí Phèo* nadčasová a přesahuje hranice vietnamské literatury. Čtenář v každé době a každé kultuře by se tak mohl vcítit do povídky a nalézat v ní aktuální myšlenky.

Závěrem této kapitoly bych chtěla podotknout, že chmurná nálada vyplývající z bezvýchodných životů, kterou Nam Cao zprostředkovává ve své tvorbě, je mnohem zřetelnější u jeho pozdějších povídek. Jeho první povídka *Chí Phèo* spíše ilustruje konflikt mezi obyčejným obyvatelstvem a úřednickou vrstvou.

6. ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala povídkou *Chí Phèo* od vietnamského spisovatele Nam Caa.

V úvodu jsem formulovala myšlenku, že Nam Caovo dílo jako celek zůstává v mnoha ohledech v kontextu dobové vietnamské literatury speciální, obzvláště díky pesimistické náladě vyplývající z bezútěšných životů chudých venkovanů, rolníků, dělníků aj. Nam Cao bývá oceňován jako humanistický spisovatel, v neposlední řadě díky soucitu k chudému obyvatelstvu. Povídka *Chí Phèo* je toho jasným důkazem.

Z poznatků, které jsem získala zkoumáním významotvorné analýzy povídky, vyplývá, že povídka vystihuje obraz bezmocných venkovanů, jejichž životy zatěžuje bující korupce úředníků. Mimo to je z povídky do značné míry cítit kritický podtón směřující k pasivitě obyvatelstva, které se snadno podrobí autoritativním úředníkům a nehájí své názory. Nehledá cesty řešení a negativní tlaky pasivně přijímá.

Obdobně, jako tomu je v případě dalších povídek z období před rokem 1945, hlavními tématy Nam Caovy povídky je beznadějný život jedince, chudoba, která ho doprovází na každém kroku, takže ve výsledku hrdinové povídek „nežijí“, ale snaží se přežít. Na rozdíl od pozdějších děl, povídka *Chí Phèo* pojednává rovněž o tématu zbohatlých úředníků, kteří na úkor běžného obyvatelstva baží po penězích a moci. A v neposlední řadě povídka vystihuje důležitost soucitu v mezilidském vztahu, který může dokázat jedince vyvést z nuzné situace.

Závěrem lze konstatovat, že Nam Cao patří zaslouženě ke známým autorům na vietnamské literární scéně. Autorovi se podařilo vystihnout pesimistickou náladu vietnamské společnosti za francouzské koloniální správy a vyzdvihnout důležitost humánní pomoci v potřebné chvíli. Nam Caova tvorba si nepochybně zaslouhuje pozornost jak pro vyobrazení naléhavého problému

ve vietnamské společnosti ve 30. a 40. letech, tak i pro literární hodnotu jeho díla, které má výjimečné formální zpracování.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BÙI Công Thuần. Phong cách truyện ngắn Nam Cao trước cách mạng (Styl v Nam Caoových povídkách před revolucí). *Tap chí Văn Học*. 1997, **43**(2), 60-69.

Bút danh Nam Cao (Pseudonym Nam Cao) [online]. Văn Hóa – Giải trí. 9. 11. 2008 [cit. 29. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.baodanang.vn/channel/5414/200811/cua-so-tri-thuc-but-danh-nam-cao-1984144/>.

CAO Thị Như-Quỳnh a John C. SCHAFER. *From Verse Narrative to Novel: The Development of Prose Fiction in Vietnam*: The Journal of Asian Studies, vol. 47, no. 4, 1988, s. 756–777. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/2057851. [cit. 8. 7. 2020]

CENEK, Svatopluk. *Úvod do teorie literární výchovy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

CORAM, Robert. *American Patriot: The Life and Wars Of Colonel Bud Day*. New York: Little, Brown and Company, 2007.

CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002.

ČERVENKA, Miroslav. Významová výstavba literárního díla. Česká literatura [online]. 1964, **12**(2), 120 [cit. 30. 7. 2020].

ĐỖ Đức Hiếu. *Từ điển văn học* (Slovník literatury). Hanoj: NXB Thế Giới, 2004.

DURAND, Maurice M. a NGUYỄN Trần Huân. *An introduction to Vietnamese literature*. New York: Columbia University Press, 1985.

HÀ Bình Trị. Bàn thêm về Chí Phèo và Thị Nở (Další diskuze o Chí Phèovi a Thị Nở). *Tap chí Văn Học*. 1997, **43**(10), 51-58.

HÀ Văn Huệ aj. *Tổ chức bộ máy các cơ quan trong chính quyền thuộc địa (1862-1945)* (Administrativní aparát v koloniální vládě (1862–1945)). Hanoj: NXB Hà Nội, 2013.

HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Slovník vietnamské literatury*. Praha: Libri, 2011.

HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA, Mária STRAŠÁKOVÁ a Šárka ŠIMEČKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018. Dějiny států.

HRABÁK, Josef a Vladimír ŠTĚPÁNEK. *Úvod do teorie literatury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

JAMIESON, Neil L. *Understanding Vietnam*. Berkeley: University of California Press, 1995.

Luật pháp ngày xưa (Zákony v minulosti). Ảnh xưa [online]. [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné z: https://anhxua.net/album/luat-phap-ngay-xua_422.html

Minh Tiến. Phân tích nhân vật bà cô Thị Nở trong truyện ngắn Chí Phèo (Rozbor postavy Thị Nởiny tety v povídce Chí Phèo). [online]. [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: <https://bodethi.com/phan-tich-nhan-vat-ba-co-thi-no-trong-truyen-ngan-chi-pheo.html>

Nam Cao. *Tuyển tập Nam Cao* (Sbírka Nam Cao). Hanoj: NXB Văn Học, 2017.

NGUYỄN Phùng. *Tim lại Nam Cao* (Znovu najít Nam Caoa) [online]. 2. 8. 2010 [cit. 29. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.tienphong.vn/xa-hoi/tim-lai-nam-cao-bai-1-508513.tpo>.

PHẠM Văn Phúc. Cái tứ trong những truyện ngắn xuất sắc của Nam Cao (Čtveřice v Nam Caových význačných povídkách). *Tap chí Văn Học*. 1998, 44(4), 99-108.

PHAN Cự Đệ, HÀ Văn Đức a NGUYỄN Hoàn Khung. *Văn Học Việt Nam 1930-1945* (Vietnamská literatura 1930 – 1945). Hanoj: NXB Đại học và giáo dục chuyên nghiệp, 1988.

Phong Lê. Nam Cao, năm 1991 (Nam Cao roku 1991). *Tạp chí Văn Học*. 1992, **38**(1).

TAYLOR, K. W. *A history of Vietnamese*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

Tiểu sử Nhà văn Nam Cao (Životopis spisovatele Nam Caoa) [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2020-04-29]. Dostupné na:

http://www.hcmup.edu.vn/index.php?option=com_content&view=article&id=15821%3Atiu-s-nam-cao&catid=4645%3A2014-02-14-01-59-37&Itemid=7828&lang=vi&site=111.

Tổ Hữu. Mấy suy nghĩ về văn học Việt Nam trong thế kỉ XX (Několik myšlenek o vietnamské literatuře ve 20. století). *Tạp chí Văn học*. 2001, **47**(11), 3–7.

TRẦN Thị Hồng. *Chuyện chưa biết về nhà văn Nam Cao* (Neznámé příběhy o spisovateli Nam Caovi). Hanoj: NXB Công An Nhân Dân, 2006.

Více autorů. *Vietnamské povídky*. Přeložila Iva Klinderová. Praha: Československý spisovatel, 1972.

VŨ Bằng. *Mười chín chân dung nhà văn cùng thời* (Devatenáct portrétů soudobých spisovatelů). Vybral Văn Giá. Hanoj: NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2002.

VŨ Tuấn Anh. Nam Cao trong những hồi ức và suy nghĩ hôm nay (Nam Cao ve vzpomínkách a současné úvaze). *Tạp chí Văn Học*. 1997, **43**(11).

VUÔNG Trí Nhân. Những biến hóa của chất nghịch dị trong truyện ngắn Nam Cao trước 1945 (Proměny grotesknosti v Nam Caových povídkách před rokem 1945). *Tạp chí Văn Hóa*. 1992, **38**(1), 28-34.